

AFSLUITING VEROORZAAKT INGRIJPENDE VERANDERINGEN

Vogels van de Grevelingen

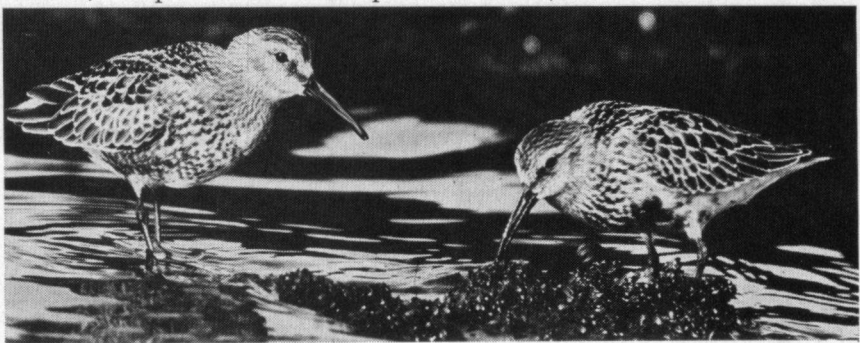
Door *W. J. Wolff*

(Delta Instituut voor Hydrobiologisch Onderzoek, Yerseke)

De Grevelingen is het water tussen Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland. Eigenlijk is Grevelingen alleen de naam van een geul welke vanaf de zandplaat Hompelvoet tot Bruinisse loopt, doch in de laatste jaren heeft het spraakgebruik de naam aan het gehele watergebied tussen beide eilanden toegekend. De andere geulen zijn het tot 45 meter diepe Brouwershavense Gat en het Springersdiep welke beide toegang tot de Noordzee gaven, en verder wateren als de Geul van Bommeneede, de Hals en de Geul van Herkingen. Vanaf 1964 wordt dit hele gebied aan de oostzijde begrensd door de Grevelingendam, terwijl in voorjaar 1971 de verbinding met de zee werd afgesloten door de voltooiing van de Brouwersdam in het westen. Tot de gereedkoming van de Grevelingendam in 1964 was deze zeearm één van de monden van Rijn en Maas, door welke tijdens hoge rivierafvoeren zoet water naar zee stroomde. In de daarop volgende zeven jaren leek het gebied veel op een miniatuur Waddenzee. Het zoutgehalte was vergelijkbaar, het getijverschil bedroeg ca. 3 meter en het patroon van geulen en platen, zoals dat overal de Waddenzee kenmerkt, was ook hier fraai ontwikkeld. Vanzelfsprekend waren ook de hierbij behorende planten en dieren aan te treffen. Op de laaggelegen vlakke slikken („wadden” zou men in het noorden zeggen) kwamen uitgestrekte zeegrasweiden voor, langs de laagwaterlijn en ook wel wat hoger groeiden vele soorten wieren en op de hoogstgelegen plaatsen hadden zich enkele schorren (= kwelders) ontwikkeld, zoals op de Hompelvoet, langs de zuidwest kant van Overflakkee en bij De Punt van Goeree. Op deze laatste plaats ligt één van de mooist ontwikkelde en best bestudeerde schorren van ons land: het Springersgors.

Vóór de afsluiting

Op de slikken van de Grevelingen leefde de bekende wadfauna: mossels, kokkels, zeepiëren, zeeduizendpoten, wadslakjes, alikruiken, nonnetjes,

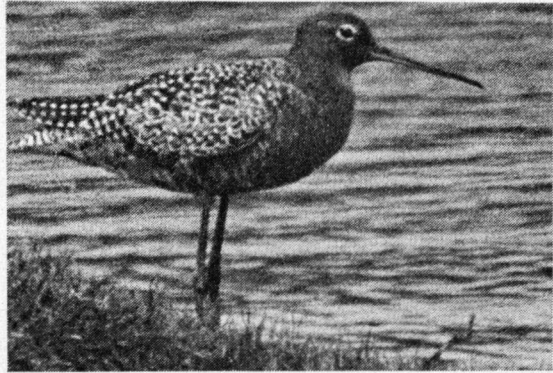

In vergelijking met vroeger fourageren er nog maar weinig bonte strandlopers...

Foto: P. Munsterman

krabben, garnalen, vlokreeften en allerlei wormen. Tijdens hoogwater kwamen de platvissen van deze rijke voedselbron profiteren: grote aantallen schollen en botten zwommen dan de platen op om bij afgaand water weer terug te keren naar de geulen. Tijdens de laagwaterperiode werd hun plaats dan ingenomen door de vogels.

Aangezien de omstandigheden in de Grevelingen zo zeer gelijk waren aan die in de Waddenzee, is het niet verwonderlijk dat we hier ook vrijwel dezelfde vogels konden aantreffen. Zo behoorden onder meer scholteksters, wulpen, rosse grutto's, zilverplevieren, steenlopers, bonte en

Zwarte ruiters kwamen, evenals in de rest van de delta, in de Grevelingen duidelijk meer voor dan in het Waddengebied
Foto: J. Vijverberg

kanoetstrandlopers, tureluurs, verschillende soorten meeuwen en in de winter smienten en rotganzen tot vaste bezoekers van de slikken. Zwarte ruiters kwamen, evenals in de rest van de Delta, in de Grevelingen duidelijk meer voor dan in het Waddengebied; groenpootruiters misschien wat minder. Al deze soorten bij elkaar genomen verbleven er in de Grevelingen meestal wel zo'n 40 à 50.000 vogels, soms wat minder, een enkele maal wat meer.

Bovendien zijn er nog de broedvogels. Kokmeeuwen komen in enkele kolonies voor, met name op de Hompelvoet en in het Dijkwater, een afgedamde kreek op Schouwen-Duiveland, terwijl tot dusver in de schorren aan de Flakkeese kant vaak nog heel wat kokmeeuwen verspreid nestelden. Bij de grote kokmeeuwen-kolonies waren altijd ook enige paren visdiefjes te vinden en een enkele noordse stern. Dé broedvogel van de Grevelingen is echter de grote stern. Vanouds hebben op de zandplaat de Hompelvoet grote sterns gebroed, doch ten tijde van de sterke afname van deze soort in ons land zijn ze enige jaren afwezig geweest. Sinds een aantal jaren zijn de grote sterns echter weer op de Hompelvoet present en de kolonie breidt zich zelfs wat uit. Men kan de vogels, samen met die van de kolonie op de Kwade Hoek op Goeree, dan ook overal op de Grevelingen tegenkomen. Vooral bij winderig weer lijken de aantallen sterns op de Grevelingen hoog te zijn. Verdere broedvogels in het gebied zijn of waren kluten, strandplevieren, tureluurs en dwergsterns.

Uiteraard konden op deze zeearm ook wat minder algemene waarnemingen worden gedaan. Zo konden we eens een mannetje van de zwarte zeeëend in volledige vleugelrui in een kreek op de slikken vangen. Een andermaal vlogen tijdens warm zomerweer in juni twee mannetjes van de grote zee-

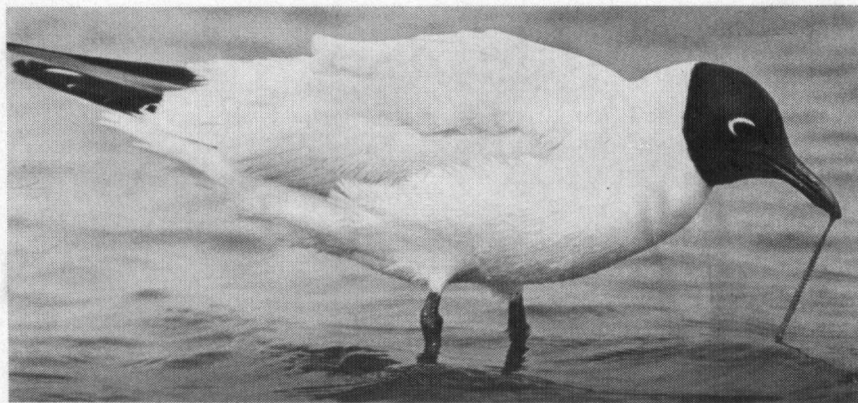
eend in prachtkleed vlak voor onze boot op. In de wintermaanden worden vanaf de boot nogal eens grote jagers waargenomen, terwijl ook ijseenden zo af en toe worden gezien.

Ná de afsluiting

Dit alles zal echter door de afsluiting van de Grevelingen drastisch gaan veranderen. Sinds mei 1971 zijn eb en vloed uit de Grevelingen verdwenen en hiermee de mogelijkheid voor vele steltlopers en meeuwen om op de slikken aan de kost te komen. In vergelijking met vroeger fourageren er slechts kleine aantallen scholeksters, bonte strandlopers en andere soorten. Bovendien zullen vele soorten, met name de rotganzen, geheel moeten verdwijnen als door de voortgaande verzoeting hun voedselplanten of -dieren zullen uitsterven. Tegenover dit sombere beeld staan echter ook enkele positieve zaken. Zo wordt de broedkolonie op de Hompelvoet niet meer verstoord door hoge vloed, terwijl er een potentiëel broedgebied is ontstaan van 1000-en ha grootte. Niet alles zal overigens als zodanig kunnen blijven bestaan, doch de vooruitzichten lijken niet ongunstig voor het scheppen van enkele flinke natuurreservaten in het Grevelingengebied. Als zodanig zouden kunnen dienen de drooggevallen delen van de Hompelvoet, de Veermansplaten en de platen van Bommedede. Men kan daarbij denken aan broedgebieden voor meeuwen en sterns, weidevogels en ook verschillende riet- en moerasbewoners. Bovendien zouden bepaalde delen 's winters een functie kunnen krijgen als voedselgebied of slaapplek voor kol- en brandganzen. Tenslotte bergt de Grevelingen mogelijkheden in zich om een goede waterkwaliteit te handhaven, zodat ook voor allerlei visetende watervogels, zoals futen, blauwe reigers en aalscholvers nieuwe mogelijkheden zijn te scheppen.

Daarom mag dit artikeltje wellicht besloten worden met: „De Grevelingen is dood, leve de Grevelingen”.

- Drs. W. J. Wolff, *Delta Instituut voor Hydrobiologisch Onderzoek, Vierstraat 28, Yerseke*

Kokmeeuwen komen er in enkele kolonies voor...

Foto: J. Schouten